អដ្ឋកថា ធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រ

ពាក្យថា **ក្រុងពារាណសី** បានដល់ ទីក្រុងដែលមានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ។ ពាក្យថា **ឥសិបតនមិគទាយវនេ** បានដល់ ក្នុងព្រៃដែលមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ ដោយអំណាចការធ្លាក់ចុះនៃឥសីទាំងឡាយ ។ ក្នុងអារាមពោលគឺព្រៃដែលមានឈ្មោះ **មិគទាយ** ព្រោះឲ្យអភ័យដល់ម្រឹគទាំងឡាយ ដោយអំណាចការឲ្យអភ័យ ។ អធិប្បាយថា ឥសីទាំងឡាយដែលជាសព្វញ្ញូ ជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធ រមែងធ្លាក់ចុះ គឺគង់ក្នុងនោះ ដើម្បីញ៉ាំងធម្មចក្កឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ សូម្បីឥសីជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ និមន្តចូលនិរោធសមាបត្តិអស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយចេញចាកសមាបត្តិ ធ្វើកិច្ចមានការលុបព្រះភ័ក្ត្រជាដើមត្រង់អនោត្តស្រះ និមន្តចេញពីញកភ្នំនន្ទមូលក៍ មកតាមអាកាស រមែងនិមន្តចុះត្រង់ព្រៃនោះ ប្រជុំធ្វើឧបោសថ និងអនុបោសថ, សូម្បីនិមន្តទៅភ្នំគន្ធមាទន៍ តែងនិមន្តហោះចេញពីព្រៃនោះ និមន្តចេញមកពីភ្នំគន្ធមាទន៍នោះ និមន្តតែងតែធ្លាក់ចុះក្នុងព្រៃនោះវិញ តាមពាក្យដែលពោលមកហើយនេះឯង ព្រៃនោះទើបហៅថា **ឥសិបតនះ** ដោយការធ្លាក់ចុះ និងការហោះឡើងនៃឥសីទាំងឡាយ ។

ពាក្យថា **អាមន្តេសិ** សេចក្ដីថា បំពេញបារមី ចាប់ផ្ដើមតាំងពីធ្វើអភិនីហារ ទៀបយុគលបាទនៃព្រះពុទ្ធទីបង្ករ និងចេញសាងផ្នួសក្នុងព្រះជាតិចុងក្រោយដោយលំដាប់ គង់លើអបរាជិតបល្ល័ង្ក ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវមារនិងសេនានៃមារ ក្នុងបឋមយាម ទ្រង់សម្រេចនូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណក្នុងមជ្ឈិមយាម ទ្រង់សម្រេចនូវទិព្វចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ ញ៉ាំងលោកធាតុមួយម៉ឺន

ឲ្យកម្រើកញាប់ញ័រ បច្ឆិមយាមចុងក្រោយទ្រង់សម្រេចនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ញ៉ាំងពោធិមណ្ឌល ៧ សប្ដាហ៍ឲ្យកន្លងទៅ សម្ដែងធម្មទេសនា ដែលមហាព្រហ្មអារាធនាហើយ រមិលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ហើយនិមន្តទៅកាន់ទីក្រុងពារាណសី ដោយការអនុគ្រោះសត្វលោក ទ្រង់ញ៉ាំងបញ្ចវគ្គិយឲ្យត្រេកអរហើយ មានព្រះបំណងនឹងប្រកាសធម្មចក្ក ទើបត្រាស់ហៅមកហើយ ។

ពាក្យថា **ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌អមខាង ២ ប្រការនេះ** សេចក្ដីថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកធម៌អម ២ ប្រការនេះ ។ ក៏ព្រមជាមួយការត្រាស់ដល់បទនេះ សំឡេងកឹកកង ខាងក្រោមរហូតដល់អវិចីនរក ខាងលើរហូតដល់ភវគ្គព្រហ្ម ផ្សាយទូទៅក្នុងមួយម៉ឺនលោកធាតុ ។ សម័យនោះឯងព្រហ្មប្រមាណ ១៨ កោដិ មកជុំគ្នាក្នុងទីសម្ដែងធម្មចក្ក ។ ដួងព្រះអាទិត្យអស្ដង្គតរលត់ទៅ ដួងព្រះចន្ទពេញបូណ៌មី ១៥ កើត ខែអាសាឍ ដែលមានពួកផ្កាយតារាដ៏ព្រោងព្រាតរះឡើងព្ធដ៏អាកាស ។ សម័យនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ផ្ដើមធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រនេះ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌អមខាង ២ ប្រការនេះជាដើម ។

បណ្ដាបទទាំងឡាយ បទថា **បព្វជិត** សេចក្ដីថា អ្នកកាត់សំយោជនៈនៃគ្រហស្ថ ហើយចូលកាន់ផ្នួស ។ ពាក្យថា **មិនគួរសេពគប់ឡើយ** គឺមិនគប្បីប្រើប្រាស់ ។ ពាក្យថា **ការប្រកបរឿយៗនូវសេចក្ដីជាប់ជំពាក់ដោយកាមសុខ ក្នុងកាមទាំងឡាយ** សេចក្ដីថា ការប្រកបរឿយៗនូវសេចក្ដីជាប់ជំពាក់ដោយកាមសុខក្នុងវត្ថុកាម និងកិលេសកាម ។ ពាក្យថា **ដែលជា**

ធម៌ថោកទាប គឺធម៌ដ៏លាមក ។ ពាក្យថា **ជារបស់អ្នកស្រុក** គឺជារបស់អ្នកស្រុកទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា **ជារបស់បុថុជ្ជន** បានដល់ ជនអន្ធពាលដែលប្រព្រឹត្តរឿយ ៗ ហើយ ។ ពាក្យថា **មិនជារបស់អរិយបុគ្គល** បានដល់ មិនបរិសុទ្ធិ គឺមិនមែនរបស់ខ្ពង់ខ្ពស់ ម្យ៉ាងទៀត មិនមែនរបស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា **មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍** គឺមិនមានប្រយោជន៍ អធិប្បាយថា មិនអាស្រ័យហេតុដែលនាំប្រយោជន៍ផ្ទង់ផ្ដើម និងសេចក្ដីសុខមកឲ្យ ។ ពាក្យថា **ការប្រកបរឿយៗនូវសេចក្ដីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក** គឺការប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឲ្យលំបាក អធិប្បាយថា ធ្វើទុក្ខដល់ខ្លួន ។ ពាក្យថា **ដែលនាំមកនូវសេចក្ដីទុក្ខ** បានដល់ នាំទុក្ខមកឲ្យដោយការសម្លាប់ខ្លួន មានការដេកលើបន្លាជាដើម ។

ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើបញ្ញាចក្ខុ ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា **ចក្ខុករណី** ។ បទទី ២ ជាវេវចនៈរបស់បទនោះឯង ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្ដីស្ងប់រម្ងាប់ គឺដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការស្ងប់កិលេស ។ ពាក្យថា **ដើម្បីដឹងច្បាស់** គឺដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការដឹងនូវសច្ចៈទាំង៤ ។ ពាក្យថា **ដើម្បីត្រាស់ដឹង** បានដល់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈ ៤ នោះឯង ។ ពាក្យថា **ដើម្បីនិព្វាន** បានដល់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។ ក្នុងបទនេះពាក្យដ៏សេស ជាពាក្យដែលគប្បីពោលទុក ពាក្យនោះ លោកពោកទុកក្នុងបទនោះជាខាងក្រោយ ។ សូម្បីសច្ចកថាក៏លោកពោលពិស្ដារហើយ ក្នុងបករណ៍វិសេស ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គដោយប្រការទាំងពួងនោះឯង ។

ពាក្យថា **មានបរិវដ្ត (វិល)** ៣ គឺវិល ៣ ជុំ ដោយអំណាចការវិល ៣ ជុំគឺ សច្ចញាណ កិច្ចញាណ និងកតញាណ ។ ក៏ក្នុងបរិវដ្ត ៣ នេះ ញាណប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសច្ចៈ ៤ យ៉ាងនេះគឺ នេះទុក្ខអរិយសច្ចៈ នេះទុក្ខ-សមុទយៈ ឈ្មោះថា **សច្ចញាណ** ។ ញាណដែលជាគ្រឿងដឹងកិច្ចដែលគួរធ្វើយ៉ាងនេះថា គួរកំណត់ដឹង គួរលះក្នុងសច្ចៈនោះឯង ឈ្មោះថា **កិច្ច-ញាណ** ។ ញាណជាគ្រឿងដឹងការៈនៃកិច្ចនោះ ដែលធ្វើហើយយ៉ាងនេះថា កំណត់ដឹងហើយ លះបានហើយដូច្នេះ ឈ្មោះថា **កតញ្ញាណ** ។ ពាក្យថា មានអាការ ១២ សេចក្តីថា មានអាការៈ ១២ ដោយអំណាចអាការសច្ចៈនីមួយៗ ៣ នោះឯង ។ ពាក្យថា **ញាណទស្សនៈ** គឺការឃើញ ពោលគឺ ញាណដែលកើតឡើងហើយ ដោយអំណាចបរិវដ្ត ៣ យ៉ាង អាការៈ ១២ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យថា **ធម្មចក្ខុ** បានដល់ មគ្គ ៣ និងផល ៣ ក្នុងទីដទៃ ឈ្មោះថា ធម្មចក្ខុ ។ ក្នុងបទនេះ បានដល់បឋមមគ្គនោះឯង ។

ពាក្យថា **ធម្មចក្ក** បានដល់ ញាណជាគ្រឿងចាក់ធ្លុះ និងញាណជាគ្រឿងសម្តែង ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់លើពោធិបល្ល័ង្ក បដិវេធ-ញាណ មានអាការៈ ១២ កើតឡើងហើយក្នុងសច្ចៈ ៤ ក្តី គង់សួម្បីក្នុងព្រៃឥសិបតនៈ ទេសនាញាណក៏ប្រព្រឹត្តហើយ ដើម្បីសម្តែងសច្ចៈ មានអាការៈ ១២ ក្តី ឈ្មោះថា ធម្មចក្ក ។ ញាណសូម្បីទាំងពីរនោះ ឈ្មោះថា ញាណដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះទសពល ។ ធម្មចក្កនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគកាលទ្រង់ប្រកាសដោយទេសនានេះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។ ក៏ធម្មចក្កនេះព្រះមានព្រះភាពទ្រង់ឲ្យប្រព្រឹត្ត ដរាប

ដល់ព្រះអញ្ញាកោណ្ឌញ្ញត្ថេរៈ ជាមួយព្រហ្ម ១៨ កោដិ ទ្រង់ក្នុងសោតាបត្តិ-ផល ឈ្មោះថា ធម្មចក្កប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឲ្យធម្មចក្កប្រព្រឹត្តិទៅហើយ លោកសំដៅយកពាក្យនោះ ទើបពោលពាក្យជាដើមថា ភុម្មទេវតាទាំងឡាយ ក៏បន្លឺនូវសូរស័ព្ទ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ភុម្មា** បានដល់ ទេវតាដែលស្ថិតនៅលើផែនដី ។ ពាក្យថា **បន្លឺនូវសូរស័ព្ទ** សេចក្តីថា ទេវតាទាំងឡាយ ឲ្យសាធុការព្រមគ្នាតែម្តង ពោលពាក្យជាដើមថា **ធម្មចក្កនេះ មិនមានចក្កដទៃក្រៃលែងជាង...** ដូច្នេះប្រកាសឲ្យបានឮហើយ ។ ពាក្យថា **ពន្លឺ** បានដល់ពន្លឺ គឺសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ។ ពិតយ៉ាងនោះ ពន្លឺគឺសព្វញ្ញុតញ្ញាណនោះ ភ្លឺកន្លងលើសអានុភាពរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា **អើហ្ន៎ កោណ្ឌញ្ញៈបានត្រាស់ដឹងពិតហើយ** សេចក្តីថា សំឡេងកង់រំពងនៃព្រះឧទាននេះ ក៏លាន់ឮឡើង ដរាបដល់មួយម៉ឺនលោកធាតុ ។

អដ្ឋកថាពណ៌នាធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រ ក្នុងគម្ពីរសារត្ថប្បកាសិនី

ដើម្បីកើតបាមោជ្ជៈដល់សាធុជន ចប់ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្ដែងធម៌យ៉ាងនេះ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាទី ១ ក្នុងព្រៃឥសិបតនមិគទាយវ័ន ជិតក្រុងពារាណសី ។ វស្សាទី ២-៣-៤ គង់ចាំវស្សាក្នុងវេឡុវ័នមហាវិហារ ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ វស្សាទី ៥ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងកូដាគារសាលានាព្រៃមហាវ័ន ជិតក្រុងវេសាលី ។ វស្សាទី ៦ គង់ចាំវស្សាលើភ្នំមកុឡបព៌ត ។ វស្សាទី ៧ គង់ចាំវស្សាក្នុងស្ថានតាវត្តិង្ស ។ វស្សាទី ៨ ទ្រង់ចាំវស្សាក្នុងភេសកឡាវ័ន ជិតភ្នំសុំសុមារគិរី ក្នុងដែនភគ្គៈ ។ វស្សាទី ៩ គង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងកោសម្ពី ។ វស្សាទី ១០ គង់ចាំវស្សាក្នុងព្រៃបាលិលេយ្យក៍ ។ វស្សាទី ១១ គង់ចាំវស្សាក្នុងស្រុកព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះនាឡា ។ វស្សាទី ១២ គង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងវេរញ្ជា ។ វស្សាទី ១៣ គង់ចាំវស្សាលើចាលិយបព៌ត ។ វស្សាទី ១៤ គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តជេតពនមហាវិហារ ។ វស្សាទី ១៥ គង់ចាំវស្សាក្នុងមហាវិហារក្រុងកបិលពស្ដុ ។ វស្សាទី ១៦ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងអាឡវី បន្ទាប់ពីបានទូន្មានអាឡវកយក្ខ ញុំាងសត្វ ៨៤,០០០ នាក់ ឲ្យផឹកទឹកអម្រឹត។ វស្សាទី ១៧ គង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ។ វស្សាទី ១៨-១៩ គង់ចាំវស្សាលើភ្នំចាលិយបព៌ត ។ វស្សាទី ២០ គង់ចាំវស្សាក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ។ រួមសេចក្ដីតាមពោលមកនេះ មានប្រមាណ ២០ វស្សា ហៅថា បឋមពោធិកាល គឺគ្រាដំបូងនៃការត្រាស់ដឹង ព្រះដ៏មានព្រះភាគពុំបានគង់ចាំវស្សាជាប្រចាំមួយកន្លែង ព្រះអង្គនិមន្តចារិកទៅគង់វស្សាក្នុងស្ថានទីដែលមានសេចក្ដីសប្បាយ ។ ក្រោយពី ២០ វស្សានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

ទ្រង់គង់នៅជាប្រចាំ ក្នុងវត្តជេតពនមហាវិហារនិងវត្តបុព្វារាម ទៀបក្រុងសាវត្ថី ចំនួន ២៥ វស្សា ។

ក្រោយពេលដែលទ្រង់សម្រេចនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ យ៉ាងនេះហើយ ព្រះសាស្ដាគង់ព្រះជន្មនៅបាន ៤៥ វស្សា ទ្រង់សម្ដែងព្រះត្រៃបិដក ចាប់តាំងពីធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រ រហូតដល់ទៅផ្ទំលើគ្រែបរិនិព្វាន ហើយទ្រង់ណែនាំបង្រៀនសុភទ្ទបរិព្វាជក ទ្រង់ញ៉ាំងសត្វប្រមាណ ២៤ អសង្ខេយ្យ ឲ្យក្រេបផឹកនូវរសនៃអមតមហានិព្វាន ដែលមិនចាស់ មិនស្លាប់ ។

ទេសនាញាណវណ្ណនា ក្នុងគម្ពីរជិនាលង្ការដីកា
សម្រាប់ឲ្យកើតសេចក្ដីរីករាយដល់សាធុជន ចប់តែប៉ុណ្ណេះ ។